

“Latvieši pasaulē - muzejs un pētniecības centrs” - 2019.g. maijs

Saturs

Quo Vadis, muzejs Latvieši pasaulē? Kurp tagad? - Maija Hinkle (2 lpp.)

Muzejs Latvieši pasaulē gatavojas akreditācijai - Ieva Vītola (3 lpp.)

Pasaules latviešu piederības un identitatēs stāsts izstādē Es (arī) esmu latvietis - Baiba Bela (5 lpp.)

Stāstu sega Latvijai apceļo Latviju - Maija Hinkle & Aija Abene (7 lpp.)

Grāmata NYET, NYET, SOVIET!, topošā izstāde un filma - Marianna Auliciema (9 lpp.)

Ceļojošā izstāde Dziesmu svētki ārpus Latvijas - Marianna Auliciema (10 lpp.)

Otrā Latviešu kultūras nedēļa Baškortostānā - Brigita Tamuža (11 lpp.)

Mēneša priekšmets 2018.gadā LNB ātrijā - Marianna Auliciema (12 lpp.)

Izstāde un interaktīva izlaušanās spēle Bēgļu gaitās - Arta Savdona (13 lpp.)

Vai manu pēdejo paciņu saņēmi? - Marianna Auliciema (15 lpp.)

2018.gada līdzekļu vākšanas akcija un rezultāti - Maija Hinkle (16 lpp.)

Stāstu sega, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā

Sastādīja: Maija Hinkle

Rediģēja: Lalita Muižniece

Maketēja: Antra Celmiņa

Izsūtīja epastā: Brigita Eihmane

Izdrukāja: Ints Dzelzgalvis

Nosūtīja pa pastu ASV: Marcis Voldiņš un Ints Dzelzgalvis

Quo Vadis, muzejs “Latvieši pasaulē” - Kurp tagad?

Pagājušais gads mūsu muzejam bija izcili intensīvs un ražīgs. Ar mūsu trijām izstādēm, grāmatu, filmu, ikmēneša priekšmetu LNB atrijā, un kopprojektiem starptautiskā un valstiskā līmenī esam godam nosvinējuši Latvijas simtgadi. Par šiem notikumiem vēsta šis apkārtraksts.

Kopš pēdējā apkārtraksta arī mūsu muzejs ir piedzīvojis jubileju. Proti, 2017.g. septembrī atzīmējām desmit gadus kopš muzeja dibināšanas.

Muzeja "Latvieši pasaulē" līdzstrādnieki, valdes locekļi, talcinieki un atbalstītāji atzīmē muzeja 10 gadu jubileju.

Vienpadsmit darbības gados esam braukuši ekspedīcijās vākt latviešu izceļotāju un viņu pēcteču liecības, priekšmetus un fotogrāfijas Brazīlijā, ASV Austrumu krastā, Apvienotajā Karalistē, Kanadā, Sibīrijā, Zviedrijā, Gotlandē, Argentīnā, Austrālijā, un Baškortostānā. Pateicoties ekspedīcijās iegūtiem materiāliem un daudziem individuāliem dāvinājumiem, esam izveidojuši vērā ņemamu muzeja krājumu, ar apmēram 7000 vienībām no 11 valstīm. Ik nedēļu nāk klāt jauni, vērtīgi dāvinājumi. Kopš 2014. gada muzeja krājums ir deponēts Latvijas Nacionālajā bibliotēkā un atrodas bibliotēkas galvenajā ēkā. Tas aptver gan trimdas laikus un

kopienas, gan arī 19. g.s. izceļotājus uz Sibīriju un citām zemēm, baptistu kolonijas Brazīlijā, nesenos emigrantus un citus izceļotāju viņus un kopienas.

Visus šos gadus muzejs ir gājis sabiedrībā ar izstādēm, grāmatām, filmām, prezentācijām un rakstiem, visu to paveicot ar ļoti pieticīgiem līdzekļiem. Muzeja materiālus lieto ne tikai mūsu pašu izstādēs un projektos, bet arī citu atmiņu institūciju pasākumos Latvijā un dažreiz arī ārpus tās. Par šiem notikumiem var lasīt iepriekšējos muzeja apkārtrakstos, kā arī muzeja interneta vietnē www.lapamuzejs.lv.

Ar katru gadu muzeja darbs ir kļuvis plašāks, daudzpusīgāks, redzamāks un aktuālāks. Priecājamies par šo dabīgo izaugsmi, kas rāda, ka muzejs “Latvieši pasaulē” ir sabiedrībai vajadzīgs. Esam izauguši līdz tam punktam, kur mūsu krājuma apstrādes un izstāžu viedošanas vajadzības pārsniedz mūsu resursu kapacitāti. Līdz šim esam dzīvojuši no ārzemju latviešu un Latvijas valdības fondu grantiem, biedru maksām, ziedojumiem un talcinieku darbu, bet ar to vairs nav diezgan. Tādēļ nolēmām, ka pēc Latvijas simtgades svinībām mūsu mērķis būs muzejam radīt stabilu, ilgtermiņa pastāvēšanas bāzi. Esam priecīgi, ka ir pavērušies vairāki virzieni ceļā uz šo mērķi.

Pirmkārt, jaunpieņemtais Diasporas likums uzliek Latvijas valdībai pienākumu atbalstīt diasporas vēstures dokumentāciju un uzturēšanu. Tādēļ pagājušā gada maijā, kad Diasporas likums tika formulēts un intensīvi diskutēts Saeimas apakškomitejās, mūsu mērķis bija apelēt pie visām iespējamām instancēm, lai arī mūsu muzejs tiktu ietverts likumā. Tai sakarā es tikos ar Kultūras ministri Daci Melbārdi ALA kongresa laikā. Viņa atbalstīja mūsu lūgumu, bet Saeimas

Ārlietu komisijas vadītājs Ojārs Kalniņš uzsvēra, ka vissvarīgākam atbalstam jānāk no PBLA. Ar pateicību varu teikt, ka PBLA priekšsēde Kristīne Saulīte nenogurstoši iestājās par mūsu un vairāku citu diasporas muzeju iekļaušanu Diasporas likumā. 2019. gada budžets vēl nav pilnībā zināms, bet ļoti ceram uz pozitīvu rezultātu.

Otrkārt, sapratām, ka, lai saņemtu Latvijas valdības regulāru atbalstu, mums jāiegūst Kultūras ministrijas akreditācija, kas ne tikai dotu mums iespēju pretendēt uz Latvijas valdības atbalstu ikdienas darbībai, bet arī iekļautu mūsu krājumu Latvijas kultūras aizsargājamā mantojumā. Nolēmām šai jaunajā gadā koncentrēties uz krājuma un dokumentu sagatavošanu akreditācijai. Tā kā Latvijas valdības kritēriji akreditācijai ir daudzpusīgi, stingri un detalizēti un mūsu cilvēkresursi, ļoti ierobežoti, pagājušā gada beigās īstenojām līdzekļu vākšanas akciju, lai varētu pieņemt darbā divus jaunus, daļējas slodzes darbiniekus krājuma un visu vajadzīgo dokumentu sagatavošanai akreditācijai. Akcija bija ļoti sekmīga, par to jūs varat lasīt šī apkārtraksta beigās. Liels paldies visiem par atbalstu!

Par akreditācijas darbiem varat lasīt nākamajā rakstā.

Mēs ķeramies pie šī gada darbiem ar jaunu sparū.

-Maija Hinkle, "Latvieši pasaulē - muzejs un pētniecības centrs" valdes priekšsēde

Muzejs "Latvieši pasaulē" gatavojas akreditācijai

Muzejs un pētniecības centrs "Latvieši pasaulē" savā 12. darbības gadā ir nolēmis iegūt akreditēta muzeja statusu - kļūt par Latvijas muzeju nozarē oficiāli atzītu un apstiprinātu organizāciju.

Akreditācija ir muzeja darbības izvērtēšanas process, kura rezultātā muzejam uz noteiktu laiku - pirmreizējā akreditācijā uz pieciem, bet kārtējā akreditācijā uz pieciem vai desmit gadiem - var tikt piešķirts valsts atzīta jeb akreditēta muzeja statuss. Muzeju akreditācija Latvijā tika sākta 1999. gadā.

Sagatavošanās akreditācijai ir darbietilpīgs process. No vienas puses tas paredz muzeja darbā ieviest sistēmu, ko nosaka dažādi regulējumi, tai skaitā Muzeju likums, Ministru kabineta noteikumi; no otras puses tas palīdz ieviest kārtību muzejā arī fiziski kā priekšmetu, tā dokumentācijas līmenī. Proti, viena no akreditācijas pamatprasībām ir muzeja priekšmetu jeb krājuma sakārtota uzskaitē, kas nozīmē sagatavot gan krājuma darba noteikumus, gan dažādus citus dokumentus - līgumus, aktus, plānus, reģistrus u.c. Tas ir nepieciešams ne tikai praktiskā ziņā, piemēram, lai pietiekami ātri un bez kavēšanās muzeja plauktā spētu atrast, teiksim, trimdas latvietes dāvinājumu - dzintara krelles kopā ar priekšmeta stāstu, dāvinājuma līgumu un citiem priekšmeta pieņemšanas dokumentiem. Šis jautājums ir kļuvis svarīgs arī tālab, ka muzeja krājumā arvien pieaug priekšmetu skaits, kuru izmantošana un pieejamība plašākai sabiedrībai lielā mērā saistīta ar to uzskaiti, izpēti, atrašanās vietu, nodrošinātiem saglabāšanas apstākļiem muzeja krājumā u.c.

Turklāt, muzejam “Latvieši pasaulē” attīstoties, nāk klāt jauni darbinieki, iesaistās brīvprātīgie, praktiskanti - sakārtotā vidē ar visiem zināmu un noteiktu kārtību darbi, saprotams, norit raitāk un labāk.

Muzeja “Latvieši pasaulē” krājumā uzņemtais, ieregistrētais priekšmets, kas iegūts kā dāvinājums no Ināras Aparnieks-Burr.

Muzeju akreditācija Latvijā tiek veikta, lai nodrošinātu kvalitatīvu, profesionālu, uz sabiedrības interesēm un vajadzībām orientētu muzeju darbību. Uz papīra uzrakstīts šis, Kultūras ministrijas mājas lapā publicētais, formulējums izskatās skaisti un skaidri, taču realitātē tas dažbrīd rada sajūtu, ka atrodamies stāva birokrātiska kalna piekājē un tā virsotne atrodas ļoti tālu. Tomēr jāatzīst, ka akreditēšanās var sniegt daudz labumu un priekšnoteikumu muzeja “Latvieši pasaulē” tālākai, sekmīgai darbībai nākotnē.

Domājams, ka iegūstot akreditēta muzeja statusu, muzejam pavērsies plašākas

iespējas piesaistīt finansējumu dažādās valsts finansējuma programmās, kā arī kļūt par līdzvērtīgu spēlētāju, līdzveidotāju un viedokļa paudēju kultūras nozarē Latvijā. Šobrīd Latvijā ir akreditēti pavisam 115 muzeji, to vidū valsts, pašvaldības un privātas organizācijas.

Tāpat, raugoties no kultūras mantojuma saglabāšanas aspekta ilgtermiņā, katra akreditēta muzeja krājums vienlaikus ir Nacionālā muzeju krājuma daļa, par kuru jātur rūpe saskaņā ar valstī noteikto kārtību. Saņemot akreditāciju, muzeja “Latvieši pasaulē” vairāk nekā 7000 krājuma priekšmetu - diasporas vēstures nozīmīgas liecības - kļūs par valsts aizsargātu nacionālo vērtību.

Akreditācija muzeja darbībai ir svarīga arī saturiski, jo bez krājuma uzskaites ir jā sagatavo stratēģisks dokuments par muzeja darbību nākamajos piecos gados. Tas nozīmē ne tikai izvērtēt iepriekšpaveikto un sasniegto, tai skaitā veicot SVID¹ (SWOT) analīzi, bet arī aktualizēt muzeja darbības mērķus un virzienus nākotnē, iezīmēt vēlamos rezultātus, nepieciešamos finansu, cilvēku resursus u.c. Akreditācija varētu dot arī jaunus impulsus un motivāciju mūsu muzeja tālākai attīstībai, jaunām idejām un iecerēm.

Šobrīd kopīgiem spēkiem tiek īstenots darbs ar muzeja priekšmetu uzskaiti un priekšzīmīgu uzņemšanu krājumā.

Pateicoties rudenī īstenotajai akcijai, kurā mūsu muzeja idejas un darbības atbalstītāji saziedoja ievērojamu summu - 28 170 eiro, muzejā ir sākus strādāt divas jaunas darbinieces - krājuma glabātāja Gunta Lediņa, kura muzejā sākotnēji iesaistījās kā brīvprātīgā darbiniece, un galvenā krājuma glabātāja Zanda Zībiņa, kurai ir vēra ņemama pieredze un zināšanas muzeja darbā. Savukārt muzeja stratēģiskie dokumenti un ar tiem saistītās tēmas tiek analizētas un diskutētas

skaipsanāksmēs, kopā tiekoties biedrības valdes locekļiem, biedriem, atbalstītājiem un muzeja darbiniekiem.

Šobrīd aktīvi strādājot pie muzeja krājuma dokumentācijas sakārtošanas, ļoti iespējams, ka uzrunāsim daudzus muzeja atbalstītājus, aicinot precizēt ziņas par saviem dāvinājumiem, parakstīt priekšmetu pieņemšanas dokumentus u.c. Nebrīnieties par to un gaidiet ziņas no mūsu muzeja darbiniekiem pa epastu vai telefonu!

Muzejs “Latvieši pasaulē” ir pateicīgs ikvienam ziedotājam, kura atbalsts šobrīd tiek likts lietā, sagatavojot visu nepieciešamo veiksmīgai muzeja akreditācijai. Liels paldies arī Valsts kultūrkapitāla fondam par finansējuma piešķiršanu projektam “Atbalsts “Latvieši pasaulē - muzejs un pētniecības centrs” darbībai” mērķprogrammā “Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts” un Ievas Vītolas radošās stipendijas projektam, kura ietvaros tiek veikts muzeja līdzšinējas darbības izvērtējums un izstrādāta tālākas attīstības programma.

Cerams, ka mūsu visu mērķtiecīgais darbs, gatavojoties muzeja akreditācijai, nesīs augļus tuvākā gada laikā!

-Ieva Vītola, muzeja “Latvieši pasaulē” akreditācijas darba grupas vadītāja

¹ SVIT - Organizācijas stratēģiskais plāns, kas izvērtē organizācijas spēcīgās un vājās puses, iespējas un draudus.

Pasaules latviešu piederības un identitātes stāsts izstādē “Es (arī) esmu latvietis”

Izstāde *ES (ARĪ) ESMU LATVIETIS*, ko veidojis muzejs un pētniecības centrs “Latvieši pasaulē”, ir viens no dažiem Latvijas simtgades kultūras programmas pasākumiem, kas pievēršas diasporas tēmai. Pasaules latviešu pieredze Latvijā ir maz zināma, un izstāde ir viens no veidiem kā parādīt pasaulē izkaisīto latviešu piederības sajūtu Latvijai un ietvert diasporas pieredzi Latvijas kultūrtelpā.

Izstāde stāsta par vienojošo dažādu zemju un izceļošanas viļņu latviešu identitātē. 20. gadsimta sarežģītā vēsture un 21. gadsimta iespējas ir aizvedušas vairākus simtus tūkstošus latviešu pasaulē - meklējot izglītību, labāku dzīvi, politisku patvērumu, piedzīvojumus, profesionālu izaugsmi, izeju no bezcerības vai glābjot savu dzīvību. Ārpus savas zemes dzīvojot, saglabāt savu etnisko piederību ir izvēle, automātiska latvietība nav iespējama. Piedzimstot ārpus savas senču zemes, tā vispirms ir vecāku izvēle un pēc tam paša - kas tu būsi, kas tu esi. Izstādē vēlamies parādīt latviešus pasaulē kā daļu no mūsu Latvijas kopējā stāsta un rosināt domāt par sarežģīto identitātes veidošanos un pārmaiņām dzīves gaitā saistībā ar migrācijas pieredzi.

Izstāde atgādina, ka būt par latvieti ir vienkārši un pašsaprotami tik ilgi, kamēr dzīvo savā senču

zemē. Ko nozīmē būt latvietim ārpus Latvijas? Kas ir svarīgi, lai savu piederību nodotu arī tālāk bērniem un mazbērniem? Vai 21. gadsimta latviešiem kaut ko nozīmē iepriekšējām izceļotāju paaudzēm svarīgie simboli, vērtības, idejas un uzkrātās lietas? Latviešiem pasaulē ir daudz kopīga, taču viņi ir arī dažādi, krāsaini, pretrunīgi. Ilgstoši dzīvojot ārpus savas tēvzemes, latvieši ne tikai saglabā daudz vai tikai kaut ko no savas senču zemes, bet arī pieņem citas kultūras elementus un tradīcijas, vairākas valodas lieto kā dzimtās, bieži izjūt piederību divām un pat vairāk izcelsmes līnijām, izjūt saikni ar divām un vairāk valstīm. Vai arī reizēm piederības izjūta ir pretrunīga, kā to saka Helmi Rožankovska: “Kad es esmu Amerikā, tad es esmu Latvijai piederīga. Un, kad es esmu Latvijā, tad es jūtu, ka es esmu tur tikai ciemos, ka manas mājas ir šeit [Amerikā]”.

Identitāte sākas ar pašizjūtu - KAS ES ESMU. Tā turpinās caur MĀJU izjūtu un darbošanos latviešu lietās kopā ar citiem latviešiem - KOPIENU. Identitāte ir visai netverama izjūta, tā ir reizē individuāla un sabiedriska, veidojas mijiedarbībā ar citiem. To veido valoda, kultūra, dziesmas, ēdiens, atmiņas un stāsti. Izstādē personiskās identitātes tēma tiek stāstīta caur priekšmetiem, kas saistās ar identitāti - pase, senču fotogrāfijas,

sauja zemes vai rupjmaizes gabaliņš no mājām Latvijā, aiz mēteļa oderes iesūts karoga standarta gabaliņš, tautas tērps, Amerikā darināta maizes abra, Austrālijā adīta moderna jaka ar tradicionāliem latviešu rakstiem, Nameja gredzens un mūsdienās arī latviski tetovējumi.

2018. gada vasarā izstāde bija apskatāma Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, kur to apmeklēja apmēram 8000 interesentu. No 2018. gada oktobra līdz 2019. gada 20. martam izstāde viesojās Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzejā, **bet no 30. aprīļa līdz 14. jūnijam būs skatāma Liepājā, Lielajā Dzintarā.** Ārpus Latvijas Maija Hinkle prezentēja izstādi power point formātā vakara programmā 3x3 nometnē Katskiļos, ASV un 18. novembra uzrunā Ņudžersijā, un Baiba Bela referēja par izstādi starptautiskā konferencē Tartu, Igaunijā.

Izstādes kuratore un projekta vadītāja bija Baiba Bela. Izstādes saturu veidoja Baiba Bela, Marianna Auliciema, Maija Hinkle, Juris Zalāns un Ieva Vītola; māksliniecisko pusi izstrādāja arhitektu birojs GAISS (arhitekts Kārlis Melzobs) un grafikas dizaina studija Associates, Partners & Sons (dizaineris Edgars Zvirgzdiņš).

Izstādes ES (ARĪ) ESMU LATVIETIS tapšanu atbalstīja Valsts kultūrkapitāla fonds, Amerikas latviešu apvienības Kultūras fonds, Latviešu fonds, Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Rīgas

Domes Kultūras, izglītības un sporta departaments un Latvijas finieris.

-Baiba Bela, izstādes projekta vadītāja un kuratore

"Stāstu sega Latvijai" *apceļo Latviju*

Stāstu sega Latvijai bija viena no mūsu muzeja vissekmīgākajām un visredzamākajām dāvanām Latvijas simtgadē. Sega ir gatavota tekstilmozaikas tehnikā (*patchwork quilt*), kam kvadrātiņus gatavoja un iesūtīja ārzemēs dzīvojošie latvieši un viņu ģimenes locekļi, klāt pierakstot stāstu par sevi un savu saistību ar Latviju. Sega bija iekļauta oficiālā Latvijas simtgades projektu sarakstā.

Stāstu sega ir "Latvieši pasaulē" muzeja un daudzu muzeja projektu vadītājas Mariannas Auliciemas ideja. Lai to īstenotu, bija jāiedvesmota gan projekta vadība, gan potenciālie kvadrātiņu gatavotāji. Pirmajā īstenošanas posmā projekta vadītāja Aija Abene koncentrējās uz informācijas izplatīšanu, izmantojot sociālos tīklus (*Facebook*), krāsainas brošūras latviešu un angļu valodā, rakstus presē Latvijā un ārzemēs, kā arī personīgus uzaicinājumus. Tika izsūtīta informācija latviešu kopienām ASV, Kanadā, Austrālijā, Īrijā, Vācijā, Zviedrijā u.c., kā arī visām Latvijas vēstniecībām. Projekts ieguva plašu atsaucību un interesi Latvijas medijos: reportāža televīzijā, radio un raksti presē gan Latvijā, gan diasporā.

Ārpus Latvijas (vietējās kopienās) cilvēki noorganizēja darbnīcas, piemēram, Klīvlandē, Bostonā, Ņūdžersijā, Milvokos, Hamiltonā un citur. Vairāku latviešu skolu skolēni un Garezera Vasaras vidusskolas audzēkņi piedalījās kvadrātiņu gatavošanā. Katskilos angļu valodas

Latviskā mantojuma nometnē un dažās citās vasaras nometnēs *Stāstu sega* bija visas nometnes mākslas projekts. Segas mākslinieciskā vadītāja Janta Meža vadīja darbnīcas 3x3 nometnēs ASV un Austrālijā. Rezultātā saņēmām necerēti daudz kvadrātiņu - 1097 - no ASV (564), Austrālijas, Argentīnas, Brazīlijas, Kanadas, Igaunijas, Īrijas, Apvienotās Karalistes, Vācijas, Zviedrijas, Taizemes, Dienvidafrikas un Krievijas.

Gatavie kvadrātiņi tika sūtīti uz Latviju uz "Latvieši pasaulē" biroju LNB telpās. Kvadrātiņa saņemšanas brīdī tam iedeva numuru, lai varētu sākt veidot datu bāzi. Muzeja lietvede Kristīne Jansone, Aija Abene, Marianna Auliciema un Maija Hinkle ievadīja datu bāzē informāciju par katru kvadrātiņu un tā gatavotāju, kā arī klātpievienoto stāstu.

“Dzimu Argentīnā, kur uzaugu latviskā ģimenē. Dziedāšana, dzintara gabaliņi, pīrādziņš, saulītes, pasakas un teikas veidoja manu bērnību. Man patīk rokdarbi, pēdējā laikā nodarbojos ar rotu kalšanu. Saktas man vienmēr ir patikušas, piespraušanas veids ir tik īpatnējs! Argentīnas draugiem man vienmēr ir jāpaskaidro, kā tās lieto. Šī ir mana sakta, kas saspauž kopā manu Argentīnas dzīvi ar manām Latvijas saknēm.” - Anita Zalts

Jantas Mežas un Ineses Liepiņas (sākotnēji no Čikāgas) vadībā 2017. gada oktobrī Latvijas Nacionālās bibliotēkas vestibilā talcinieki izlika kvadrātiņus mākslinieciski izveidotā dizainā

- Latvijas karogs vijās cauri baltiem mākoņiem un smiltīm uz zilām debesīm un zaļu zemi. Pēc salikšanas katra kvadrātiņa atrašanās vietu ievadīja atsevišķā tabulā, lai varētu sagatavot datu bāzi interaktīvajai datorprogrammai. To visu paspēja vienas dienas laikā. Segas salikšanas talka piesaistīja preses un bibliotēkas apmeklētāju uzmanību. Lielvārdes uzņēmuma *Linu māja* meistares sašuva segu septiņos atsevišķos paneļos, izveidojot 10mx3m lielu segu. Dizainers Pēteris Kalniņš (sākotnēji no Čikāgas) izgatavoja saliekamus standus segas izstādīšanai. Aija Biezaite veica datu bāzes korektūru. Datorspeciālisti Džeremijs Smīds (Jeremy Smedes) un Guntis Vaivods izstrādāja datorprogrammu, kas atļauj izstādes apmeklētājiem sīkāk apskatīt kvadrātiņus un izlasīt stāstus uz skārienjūtīga ekrāna, kā arī ierakstīt vārdu vai vietas nosaukumu, lai sameklētu specifiskus kvadrātiņus. Tagad arī LaPas mājas lapā var apskatīt individuālos segas gabaliņus un izlasīt darinātāju stāstus, <http://stastu-sega-online.lapamuzejs.lv>.

Trešajā posmā (02/2018 - 12/2018) sega tika izstādīta 13 Latvijas centros - uz 3-4 nedēļām katrā centrā: Alūksnes novada muzejā, Madonas bibliotēkā, Jēkabpilī Krustpils Kultūras namā, Liepārdes novada Kultūras centrā, Līvānu Amatniecības centrā, Cēsīs Pasaules latviešu mākslas centrā, Rīgā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, Bauskas Kultūras centrā, Jelgavas Pilsētas bibliotēkā, Saldus Mūzikas un mākslas skolā, Liepājas Latviešu biedrībā, Ventspils bibliotēkā un Talsu novada muzejā. Uz atklāšanu Rīgā Nacionālajā bibliotēkā bija atnākuši apmēram 200 interesenti, kur tos uzrunāja Latvijas Kultūras ministre Dace Melbārde, LNB direktors Andris Vilks, PBLA priekšniece Kristīne Saulīte un citi. Skaistu koncertu sniedza Mārtiņkoris.

Stāstu sega - atklāšanā Alūksnē, 2018. g. 8. februārī

“*Stāstu sega* ir ārzemēs dzīvojošu latviešu mīlestības dziesma Latvijai,” teica Kultūras ministre. Un tā tas tiešām ir. Tur ir gan Otrā pasaules kara dažreiz dziļi emocionāli trimdinieku stāsti, gan mīlasstāsti, kas aizveda projām no Latvijas, gan laba vēlējumi un sveiciens dzimtajai pusei, gan otrās un pat trešās paaudzes apliecinājums, ka Latvija ir vēl joprojām svarīga dzīves sastāvdaļa.

Stāstu sega ieguva plašu rezonanci gan Latvijā, gan ārpus tās. Tā tika izstādīta publiski pieejamās vietās, un vairākos centros tika rīkoti pasākumi, kas saistījās tieši ar *Stāstu segas* izstādi. Vairākkārt *Stāstu segas* sižets parādījās reģionālā presē un izstādes gaita tika aprakstīta raidījumā “21.gs. latvietis”. Mūsu projekts arī iedvesmoja citus veidot savu *Stāstu segu*, piem. Īrijā, Hamiltonā, Ogrē un Ventspilī. Latvijas Simtgades vadība atzinusi, ka *Stāstu sega* ir viens no vislabākajiem un veiksmīgākajiem projektiem Simtgades programmā.

Paldies visiem, kas piedalījās *Stāstu segas* īstenošanā, gan iesūtot kvadrātiņus ar savu stāstu, gan pieliekot savu laiku, talantu un sirds dedzi lai sega iegūtu reālu, fizisku veidolu.

***Stāstu sega* būs izstādīta Sēļu muižā Mazsalacas pagastā līdz š.g. 15. augustam.**

-Maija Hinkle; Aija Abene, projekta vadītāja

Grāmata **NYET, NYET SOVIET!**, topošā izstāde un filma

2018.gada maijā Latvijas Nacionālās bibliotēkas Draugu telpā muzejs “Latvieši pasaulē” atvēra savu jauno grāmatu *NYET, NYET, SOVIET!* Stāsti par latviešu politiskajām demonstrācijām trimdā.

Grāmata *NYET, NYET, SOVIET!*

NYET, NYET, SOVIET! - ne tikai politiskās demonstrācijās un akcijās izmantots, skaļi izkliegt vai uzrakstīts sauklis, bet arī trimdas latviešu pārlicinoši uzturēta doma un sajūta četrdesmit sešu gadu garumā Latvijas okupācijas laikā. Grāmatā *NYET, NYET, SOVIET!* ir apkopoti 58 cilvēku atmiņu stāsti par politiskajām akcijām un demonstrācijām ASV, Austrālijā, Lielbritānijā, Kanadā, Vācijā un Zviedrijā no 1944. līdz 1991. gadam. Grāmatu bagātina Kristīnes Baueres raksti par demonstrāciju vēsturisko kontekstu.

Aktīva, nevardarbīga un nesavtīga cīņa par Latvijas brīvību uzskatāma par vienu no pamatbalstiem trimdas latviešu kopienās visā pasaulē. Demonstrācijas bija tikai viena, publiski redzamā daļa vērienīgajā trimdas latviešu politiskajā un lobija darbā Latvijas neatkarības labā. Izdevumā apkopotie stāsti personificē demonstrāciju masu pasākumus un politisko organizāciju darbību, kuru

oficiālā vēsture ir saglabāta arhīvos un pētīta citās publikācijās. Savāktie atmiņu stāsti ilustrē trimdas latviešu spēju savienot dzīvi mītnes zemē un cīņu par Latvijas neatkarību. Atmiņas arī atklāj dažādu motivāciju dalībai demonstrācijās, tā ne vienmēr sakņojas patriotismā un politiskā apziņā - daudzkārt svarīgas bija draudzības saites, kopības sajūta, jaunības aizrautība un interesantākas dzīves meklējumi.

Grāmatas *NYET, NYET, SOVIET!* galvenā iecere ir atklāt cilvēcīgo un emocionālo politiskajā rīcībā, aicinot lasītājus pārdomāt savu nostāju un pilsonisko līdzdalību mūsdienās.

Grāmatas atvēršanas pasākumā piedalījās vairāki atmiņu stāstu autori, lasot citākus no grāmatas, un atceroties viņiem svarīgus notikumus, piedaloties politiskajās demonstrācijās. Pārsteigumu atklāšanas laikā sagādāja atmiņu autors Mārtiņš Zandbergs, uzdāvinot muzeja krājumam unikālu priekšmetu saistītu ar demonstrācijām - milzīgu, plāna auduma karogu, kas tika darināts Baltijas Brīvības un Miera kuģim. Atklāšanas laikā arī demonstrēja režisores Māras Pelēces un muzeja “Latvieši pasaulē” kopīgi veidoto īsfilmu - ieskatu topošā pilnmetrāžas filmā “Valiant!” par ASV latvieša Jura Bļodnieka “pretpadomju” mašīnu.

Jura Bļodnieka Valiant automašīna, lietota pretpadomju demonstrācijās ASV 1980tos gados.

Muzeja tālākā darbībā grāmatas *NYET NYET SOVIET!* saturs tiek papildināts un pilnveidots, un kalpos par pamatu diviem saistītiem projektiem nākamajos gados: ir plānots, ka 2020. gada vasarā muzejs atvērs jaunu izstādi *NYET, NYET SOVIET!*, balstītu uz grāmatā atrodamiem stāstiem un fotogrāfijām, muzeja krājumā atrodamiem t-krekliem, demonstrāciju plakātiem un citiem priekšmetiem. Izstādes centrā - Jura Bļodnieka "pretpadomju" automašīna, ko muzejs saņēma 2018. gada vasarā kā dāvinājumu. Pašreiz muzejs "Latvieši pasaulē" kopā ar ASV latviešu režisori Māru Pelēci strādā pie Video, dokumentējot automašīnas remontu gaitas, vēsturi, ceļojumu uz Latviju un mašīnas ievietošanu muzeja krājumā, ar mērķi veidot pilnmetrāžas dokumentālu filmu, "Valiant" par latviešu pretpadomju demonstrācijām trimdā.

Grāmatas *NYET, NYET, SOVIET!* tapšanu atbalsta Latviešu fonds, Pasaules Brīvo latviešu apvienības Kultūras fonds, Valsts kultūrkapitāla fonds un Amerikas latviešu apvienība. Filmas "Valiant!" tapšanu atbalsta ASV vēstniecība Latvijā. Grāmata ir pasūtīnāma no grāmatnīcām Latvijā, vai rakstot uz muzeja epastu lapainfo@gmail.com.

-Marianna Auliciema, projekta vadītāja

***Ceļojoša izstāde* DZIESMU SVĒTKI ĀRPUS LATVIJAS**

Pagājušajā gadā muzejs "Latvieši pasaulē" atklāja ceļojošu planšetu izstādi DZIESMU SVĒTKI ĀRPUS LATVIJAS, kas bija veltīta Dziesmu svētku tradīcijām ārzemēs no 1946. gada līdz mūsdienām. Izstādē muzejs piedāvā ieskatu svētku norisēs, ar dalībnieku atmiņām un vēsturiskiem attēliem rādot latviešu dziesmu svētku

tradīcijas un to dzīvotspēju dažādos laikos un vietās visā pasaulē ārpus Latvijas.

Pirmo reizi izstāde bija apskatāma 2018. gada jūlijā, "Pasaules latviešu dienā" XXVI Vispārējo latviešu Dziesmu un XVI Deju svētku laikā, un šogad tā būs redzama vairākās rajona bibliotēkās Latvijā - Ogrē, Jelgavā, Madonā, Daugavpilī un Limbažos, kā arī Latviešu dziesmu svētkos Toronto, Kanadā. Izstādes angļu valodas versija būs skatāma 2019.gadā Eiropas latviešu kultūras svētkos Dublinā.

Daļa izstādes Rīgas Latviešu biedrības namā, 2018. g.

Latviešu dziesmu svētku tradīcija ir pastāvējusi vairāk nekā septiņdesmit gadu ārpus Latvijas. Citur pasaulē rīkoti dziesmu svētki saukti arī par Dziesmu dienām, Kultūras dienām. Svētki ārzemēs bija un joprojām ir nozīmīgs pasākumu kopums latviešu kultūras un identitātes uzturēšanai un saglabāšanai ārpus Latvijas. Gandrīz katrs latvietis ārpus Latvijas ir pieredzējis kādus dziesmu svētkus vai nu kā dalībnieks, kā skatītājs vai organizators.

Izstādē DZIESMU SVĒTKI ĀRPUS LATVIJAS katrs, kurš ir pieredzējis dziesmu svētkus ārpus Latvijas, varēs atrast sev pazīstamu pieredzes atspoguļojumu. Skatītājiem, kuri nav tādus piedalījušies, būs interesanti atklāt, kā šie svētki atšķiras no

Latvijas dziesmu svētkiem, un liks novērtēt ārzemju latviešu ieguldījumu un degsmi, uzturot latviešu kultūru un tradīcijas.

Izstādes tapšanu finansiāli atbalstīja Amerikas latviešu apvienība, Pasaules Brīvo latviešu apvienība, Latvijas Republikas Ārlietu Ministrija. Izstādes saturu veidoja Anna Tamuža un Marianna Auliciema. Izstādi papildina fotogrāfijas no privātiem un Latvijas muzeju arhīviem un Svētku dalībnieku citāti.

“Tā lieta trimdā bija tāda, ka nebija nekādas izvēles, vai tu gribi dziedāt korī vai tu negribi; vai tu dejosi tautas dejas vai nē. Tev tas bija jādara un cauri! Un visi to darīja!” - Rita Jefimova

“Tas viss bija organizatorisks darbs, tas viss - bez peļņas, bez naudas, piedevām vēl brīvajā laikā smagi strādājot. Nebija tik viegli. Bet tas entuziasms un tā sajūta pēc tam, kad viss bija izdevies un kad tas viss bija piedzīvots un pārdzīvots, kaut arī negulētas naktis. Tas bija atmiņā paliekošs piedzīvojumus arī visiem maniem bērniem.” - Lauma Zvidriņa

-Marianna Auliciema, projekta vadītāja

Otrā Latviešu kultūras nedēļa

Baškortostānā

Pagājušā gada februārī kopā ar latviešu valodas skolotāju Lieni Salmiņu piedalījāmies Ilonas Saverasas rīkotajā Latviešu kultūras nedēļā Maksima Gorkija (bij. Arhlatvieši) un Bakaldinas ciemu skolā. Ilona jau 10 gadu šeit māca latviešu valodu, dziesmas un tradīcijas un rūpējas par skolas muzeju.

Mūsu uzdevums bija novadīt vairākas mācību stundas. Sākumā biju nobažījiesies, kā spēšu

noturēt 7. un 8.klases skolēnu uzmanību. Kaut arī daži skolēni jau vairākus gadus mācās latviešu valodu, stundas noritēja krieviski, bet mana krievu “mēle” pa šiem gadiem ir stipri ierūsējusi. Stāstu par latviešu dibināto ciemu vēsturi papildināju ar Latvijā savāktām fotogrāfijām no Baškīrijas latviešu pēcnācēju dzimtu albumiem. Bērni rosīgi iesaistījās fotogrāfijās redzamo vietu atpazīšanā, centās noteikt fotogrāfiju uzņemšanas laiku, pievērsdami uzmanību detaļām: apģērbam, mēbelēm, pūlējās izlasīt tekstus latviešu valodā. Daži solīja man parādīt vecos latviešu kapus, bet tad jābraucot vasarā, jo ziemā tiem nav iespējams piekļūt.

Šos ciemus 19.gadsimta beigās dibinājuši latvieši, apmezdamies gan uz rentētas, gan par dzimtu iepirktais zemes. Tiklīdz pirmā kolonistu paaudze bija iedzīvojusies, sākās I pasaules karš, 1917.gada februāra revolūcija, boļševiku apvērsums un Pilsoņu karš. Nākamā paaudze stipri cieta no varmācīgās kolektivizācijas un 1937. - 1938.gada represijām, liela daļa gāja bojā Otrajā pasaules kara laikā, ko mūsdienu Krievijā joprojām lepni dēvē par Lielo Tēvijas karu.

Latviešu kāzas Baškīrijā. Priuralovkā, 20.g.s. 20.gadi.

Ciemojoties M.Gorkija ciemā, ierakstīju intervijas, pārfotografēju ģimeņu albumus, sastādīju latviešu izcelsmes iedzīvotāju sarakstu, atzīmējot viņu latviešu valodas prasmes (latviešu valodu

ciemā zina apm. 40 iedzīvotāju, brīvi latviski runā (retāk - arī lasa) vecākā (dz. 20.gs., 40. gados) un vidējā (dz. 20.gs. 60.gados) paaudze, jaunieši prot pāris vārdu, daži valodu saprot, bet nerunā). Saņemtie dāvinājumi (foto, dokumenti, priekšmeti) jau ir ievietoti muzeja "Latvieši pasaulē" krājumā. Pārfigurējām kapu pieminekļus ar latviešu vārdiem un dzīves datiem M. Gorkija un Livonijas (tagad to sauc par Pobeđu, t. i., Uzvaru) kapsētās, kā arī ciema skatus.

Pagājis vairāk nekā gads, bet iespaidi joprojām spilgti - sniegotās, saules apspīdētās Urālu priekškalnes, brauciens kopā ar jauniešiem, latviešu pēcnācējiem, padomju laiku visurgājējā (t. s. "bobikā") pāri strautiņiem un dziļām sniega kupenām uz avotiņu un stalaktītu alu; baškīru kapsētas, simtgadīgie ozoli, kas pieredzējuši pirmo latviešu kolonistu ienākšanu, saimnieču viesmīlība (sālītās rudens celmenes, mājās gatavotie pelmeņi un pīrāgi ar baškīrisku piesitienu, pirts), padomju kosmonautu vārdos nosauktās ielas un pieminekļi karā kritušajiem ciemu iedzīvotājiem.

Kaut arī "latviešu laiki" šajos ciemos tuvojas noslēgumam, būtu vērts tur doties pamatīgākā izpētes braucienā, lai turpinātu vēsturisko liecību vākšanu, apzinātu saglabājušos latviskos vietvārdus, dokumentētu Jāņu svinības, kas savijušās ar baškīru tradīcijām.

-Brigita Tamuža, projekta vadītāja

MĒNEŠA PRIEKŠMETS 2018. gadā

2018. gadā publika ik mēnesi varēja iepazīties ar vienu priekšmetu no muzeja "Latvieši pasaulē" krājuma MĒNEŠA PRIEKŠMETS stendā, kas

atradās Latvijas Nacionālās bibliotēkas vestibulā. Šis stends turpina darboties arī 2019. gadā.

Pašlaik muzejam "Latvieši pasaulē" nav savas mājvietas pastāvīgas ekpozīcijas iekārtošanai, tādēļ izmantojam dažādas iespējas, lai parādītu daļu no muzeja krājuma unikālajām kolekcijām. Stends MĒNEŠA PRIEKŠMETS ļauj ik mēnesi iepazīstināt Nacionālās bibliotēkas apmeklētājus un diasporas preses lasītājus ar kādu īpašu priekšmetu, kas atspoguļo tēmu par latviešu dzīvi ārpus Latvijas.

Trimdas populārās muzikas grupas, Čikagas piecīšu dibinātāja un neiztrūkstošā dalībnieka Alberta Legzdiņa koferis.

Izstādi MĒNEŠA PRIEKŠMETS ievadīja Ēvalda Inspētera pītās vīzes, atgādinot par latviešu izceļotājiem uz Baškīriju 20.gadsimta pirmajā pusē. Februāra priekšmets bija ogle ar papardes nospiedumu, ko atrada bijušais karavīrs Mārtiņš Kļaviņš, pēc atbrīvošanas no gūsta strādādams ogļu raktuvēs Francijā. Martā bija aplūkojams Laimona Spridzāna no džinsu bikšu kabatas paša pagatavotais maciņš, kurā tika vesta mājās 20.gadsimta 90.gados celtniecības darbos Vācijā sapelnītā nauda.

Izstādītie priekšmeti ilustrē muzeja tematiskās intereses: piemēram, Anglijas latvietes Jutas Dannenbergas 27 gadus rūpīgi glabātais ziedu vainags, ko 1990.gadā, Dannenbergai pirmo reizi apciemojot tēvzemi, kāda nepazīstama meitene, izskrējusi no dziesmu svētku gājiena, uzlika viņai galvā. Šis stāsts labi ilustrē muzeju interesējušo tēmu - kontaktus starp Latviju un trimdas latviešiem okupācijas laikā. Savukārt 2018. gada septembrī izstādītais burtiņu komplekts no Brisbanes latviešu skolas ilustrē tēmu par latviešu kultūras un identitātes uzturēšanu ārpus Latvijas daudzu desmitgadu garumā.

ALA kartotēka, kas tika lietota barikāžu laikā, lai informētu Amerikas latviešu sabiedrību par dramatiskiem un svarīgiem notikumiem Latvijā.

Izstādi MĒNEŠA PRIEKŠMETS 2018. gadā atbalstīja Pasaules Brīvo latviešu apvienības Kultūras fonds un Valsts kultūrkapitāla fonds. Izstādi 2018. gadā un 2019. gadā atbalsta Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts un Latvijas Nacionālā bibliotēka.

-Marianna Auliciema, projekta vadītāja

Izstāde un interaktīva izlaušanās spēle “BĒĢĻU GAITĀS”*

Kāda noskaņa valdīja Rīgā 1944. gada oktobra pirmajās dienās? Kādu informāciju par esošo situāciju saņēma tās iedzīvotāji? Kas lika viņiem saiņot mantas, apģērbt bērnus un izdarīt grūto izvēli - doties prom no savām mājām svešumā un briesmās? Vai cerības attaisnojās? Vai cilvēkiem izdevās nonākt drošībā un brīvībā?

Uz šiem jautājumiem “Latvieši pasaulē” muzejs ir centies atbildēt, plaši izmantojot savā krājumā esošos materiālus, dokumentus, priekšmetus un liecības, kas rūpīgi vāktas un krātas visus 12 muzeja pastāvēšanas gadus, veidojot izstādi un interaktīvu izlaušanās spēli par bēgļu gaitām Latvijā II Pasaules kara beigu posmā, kad no dzimtenes projām doties bija spiesti aptuveni 105 000 iedzīvotāju. Laikā, par kuru avīzē “Tēvija” P. Kovaļevskis raksta:

“Latgales vairs nav. Vidzemes vairs nav. Zemgales tikpat kā vairs nav. Un nu nav vairs arī Rīgas - Latvijas sirds. Ir atlicis tikai viens

*Escape Room ir izlaušanās spēle jeb šķēršļu gājiens, kas risinās slēgtās telpās. Dalībniekiem jārisina puzļi, mīklas, un stratēģiski uzdevumi, sekojot spēles saturiskajam sižetam, lai izklūtu no telpas. Šo metodi izmanto daudzviet pasaulē, lai piesaistītu auditoriju, īpaši jauniešus, un liktu viņiem aktīvi darboties un interpretēt saņemto informāciju.

mūsu zemes stūrītis - Kurzeme, visu bēgļu māte, mūsu pēdējā cerība un patvērumš.”

Radošās komandas darbs, kas intensīvi ritējis gandrīz pusgadu, ir vainagojies ar spēli, kurā sekmīgi savienotas tradicionālās un mūsdienīgās muzeja metodes, rosinot apmeklētāju iztēli un aicinot uz līdzīgu darbošanos, kā arī piedāvājot vēsturisko informāciju uztvert aktīvi, pašiem iejūtoties bēgļu situācijā. Spēle piedāvā apmeklētājiem izdzīvot bēgļu gaitas, iedziļinoties individuālos lēmumos un izprotot emocionālās, fiziskās un praktiskās grūtības, ar ko ļaudis saskarās, cauri Kurzemei dodoties uz ostām, lai izceļotu uz Vāciju. Izstāde un spēle ar nolūku ir veidota kā viens veselums lai izskaidrotu un dotu īstus, vēsturē balstītus piemērus tam, ko apmeklētāji izdzīvos izlaušanās spēles gaitā.

Pie šī apjomīgā projekta ir strādājuši entuziasti, katrs būdams profesionālis savā jomā: māksliniece un scenogrāfe Laura Ikerte, idejas autore un muzeja biroja vadītāja Marianna Auliciema, LaPas biedre Ilga Bērzkalns, muzejpedagoģe Danute Grīnfelde, datorgrafīķis un multimedijālo risinājumu autors Jeremy Smedes, kā arī kolēģi un brīvprātīgie, kas pacietīgi darbojušies daudzas brīvdienas, lai kopā tīrītu, izbūvētu un veidotu telpas un vidi izstādes un spēles norisei. Projektā izmantota arī mākslinieces Zanes Oborenko smilšu animācija.

Visus kopā ir aizrāvusi viena doma - censties padarīt muzeja krājumu un šo nozīmīgo vēstures posmu pēc iespējas pieejamu un saprotamu interesentiem, īpaši, jauniešiem un skolēniem, ko no jēdzieniem “karš” un “bēgļu gaitas” šķir trīs vai varbūt jau četras paaudzes, jo muzejs par vienu no savām misijām uzskata vēsturiskās atmiņas saglabāšanu, jaunās paaudzes uzrunāšanu un mudināšanu domāt par pagātnē lēnām aizejošiem notikumiem, kas ietekmējuši gandrīz katras latviešu ģimenes likteni un gaitas, atstājot pēdas mūsu pieredzē, pasaules skatījumā un kultūras mantojumā.

Projekta norises vieta ar nolūku ir izraudzīta Rīgas centrā. Sadarbībā ar “Free Riga” biedrību radās iespēja to rīkot **Kalēju ielā 57, Vecrīgā**, kādas neapdzīvotas mājas 2. stāvā, **kur ar jūnija sākumu** to varēs iepazīt un izdzīvot ikviens,

kuru interesē šie mūsu vēstures notikumi un LaPa muzeja unikālais krājums.

Muzejs īpaši gaida II Pasaules kara bēgļus un viņu pēctečus, kuri, apmeklējot izstādi un izlaušanās spēli, iespējams, redzēs savu ģimenes stāstu izstāstītu mūsdienīgā veidā. Tā būs iespēja veidot starppaaudžu sarunas par to, kas ir piedzīvots ģimenē, bēgot no Latvijas kara beigu posmā. Gaidīsim arī skolēnu grupas. Piedāvājot vēl plašāku izziņas iespēju, savus krājumus atvērs arī Latvijas Okupācijas un Latvijas Kino muzejs, ar kuriem kopā ir veidotas izglītojošas nodarbības vairāku stundu garumā gida vadībā.

Projekta finansētāji : VKKF, PBLA (saistībā ar PBLA Kultūras fonda Pasaules latviešu kultūras konferenci š.g.29.sept - 1.okt., Cēsīs.)

Lai apmeklētu jauno izstādi un izlaušanās spēli, lūdzam iepriekš pieteikties pa tālruni +371 2657 2789, vai rakstot uz: lapainfo@gmail.com

-Arta Savdona, projekta vadītāja

VAI MANU PĒDĒJO PACIŅU SANĒMI?

Pagāšā gada novembrī Eiropas digitālā bibliotēka “Europeana”, Latvijas Nacionālā bibliotēka un muzejs “Latvieši pasaulē” kopīgi rīkoja “Kolekcijas dienas”, kas notika bibliotēkas telpās. Pasākumā ar nosaukumu “Vai manu pēdējo

paciņu saņēmi?” akcijas darbinieki centās ievākt informāciju par saziņu starp II pasaules kara laikā izšķirtajām ģimenēm un draugiem, kurus gandrīz pusgadsimtu šķīra dzelzs priekšgars.

Vēstules no Grāvīšiem Hannoverē, Vācijā, radiem Latvijā 1959-1984. Rutas Zeltiņas dāvinājums muzejam pēc “Europeana” kolekcijas dienu pasākuma.

XX gadsimtā padomju okupācijas varas kontroles apstākļos un laikmetā, kad nebija iespējams ātri un ērti sazināties caur sociālajiem medijiem, elektroniskajām vēstulēm vai mobilā telefona zvaniem, kara laikā izšķirtie radi un draugi varēja uzturēt kontaktus galvenokārt ar vēstulēm un citiem sūtījumiem. Gandrīz katram latvietim, kurš dzīvojis padomju Latvijā, ir atmiņas par vēstulēm un pakām, ko “aizokeāna radi” sūtījuši vai nu viņu pašu vai paziņu ģimenēm. Apzinoties padomju režīma nelabvēlīgo attieksmi pret jebkuru komunikāciju ar Rietumiem, kā arī to, ka vēstules varētu lasīt ne tikai adresāts, bet arī kāda “sveša acs”, pirmajos pēckara gados rakstiskā saziņa notika ļoti piesardzīgi, lai tiešā tekstā neatklātu cilvēku likteņus, atrašanās vietas vai saiknes ar vēstulū autoriem. Vēlāk, kad sākās paciņu sūtīšana uz Latviju, to saturs daudziem padomju režīmā dzīvojošajiem palīdzēja pārdzīvot vai atvieglināt grūtos materiālos apstākļos. Pašu patēriņa preču estētiskais izskats skaidri un uzskatāmi parādīja sociālisma un kapitālisma iekārtā tapušo ražojumu atšķirīgo kvalitāti, liekot

aizdomāties par atšķirīgajiem ikdienas dzīves apstākļiem Padomju Latvijā un Rietumos.

Akcijas laikā Latvijas iedzīvotāji tika aicināti dalīties ar savām atmiņām par saziņu ar ārzemju radiem padomju laikā, atnesot uz Latvijas Nacionālo bibliotēku kādu priekšmetu, fotogrāfiju vai vēstuli, kas palīdzētu šo stāstu izstāstīt. “Kolekcijas dienās” notika to profesionāla digitalizēšana un tādējādi - pieejamības nodrošināšana nākamajām paaudzēm kā daļa no topošās European Migrācijas digitālās kolekcijas. Atņestās vēsturiskās liecības pēc digitalizēšanas tika atdotas to īpašniekiem, izņemot, ja mantu īpašnieki vēlējās materiālus uzdāvināt muzejam.

Akcijas laikā tika uzklauti un pierakstīti vairāk nekā 30 stāsti. Tika aplūkotas un nofotografētas padomju laikā no “ārzemju radiem” saņemtās lietas - rotaļlietas, apģērbi, plates, rokdarbi - un ieskenētas nozīmīgas vēstules, vairākas no kurām bija izmainījušas dzīvi tās saņēmējam. Pasākumu laikā uzklautajām emocionālām stāstus par ģimeņu atkalsatikšanos, laulību šķiršanu, pielāgošanās apstākļiem jaunajā mītņu zemē u.t.t. Ar digitalizāciju un stāstu uzklautišanu strādāja muzeja “Latvieši pasaulē” un LNB darbinieki, un vairāki desmit brīvprātīgo palīgu. Liels paldies visiem, kas atnesa priekšmetus un dalījās ar saviem stāstiem, un arī tiem, kuri strādāja pie to ierakstīšanas. Darbs pie stāstu un fotogrāfiju sakārtošanas “Europeanā” datubāzē turpinās, un ir paredzams ka tie būs publiski pieejami internetā 2019. gada otrajā pusē.

-Marianna Auliciema

Latvieši pasaulē un LDMF ziedojumu vākšanas akcija 11.2018 - 31.12.2018

Pagājušā gada rudenī mēs nolēmām sagatavot muzeja krājumu un dokumentus akreditācijai Latvijas Kultūras Ministrijas sistēmā, kas ne tikai iekļaus mūsu muzeja krājumu Latvijas valdības aizsargājamā mantojumā, bet pavērs jaunas iespējas finansiālam atbalstam. Lai mēs varētu paveikt visus akreditācijai vajadzīgos darbus, novembrī sākām līdzekļu vākšanas akciju ar mērķi savākt vismaz 20 000 eiro papildus darbinieka pieņemšanai uz vienu gadu. Esam pateicīgi, ka viens dāsns ziedotājs pieteicās dāvināt muzejam 5000 eiro, bet tikai, ja mēs paši savācam ziedojumos pārējos 15 000 eiro. Izvirzījām mērķi līdz gada beigām savākt vajadzīgos piecpadsmit tūkstošus.

Izplatījām ziedojumu akcijas vēstuli gan elektroniski, gan ar rakstiem presē, gan arī ar sociālo mediju palīdzību, un Amerikā arī ar pa pastu sūtītām vēstulēm. Jau novembrī sāka nākt ziedojumi, vispirms lēnām, bet līdz gada beigām mēs šo summu ne tikai sasniedzām, bet vēl pārsniedzām. Kopā akcijā ienāca 28 170 eiro! Liels, latvisks paldies visiem, kas mūs atbalstīja! Paldies ziedotājiem! Paldies visiem, kas izplatīja mūsu lūgumu. Jūsu atsaucība ne tikai atļāva mums pieņemt darbā papildus darbinieku, bet arī uzmundrina mūs, muzeja darbiniekus un pastāvīgos līdzstrādniekus, ka jā, mūsu muzejs un darbs arī daudziem citiem ir vajadzīgs un vērtīgs.

Ja vēl nepaspējāt ziedot, to var izdarīt, aizejot uz mūsu mājas lapu; ASV var arī rakstīt čeku uz LDMF (Latvian Diaspora Museum Fund) un nosūtīt Marcim Voldiņam, 131 Langdon St, Newton, MA 02358. Ziedojumus LDMF drīkst atvilkt no ASV nodokļiem, jo organizācijai ir 5(c)3 statuss.

Vēlreiz sirsnīgs, latvisks paldies par atsaucību un ziedojumiem!

-Maija Hinkle

Ziedotāju saraksts:

Abene, Aija Ingrīda (100€), Abuls, Biruta (\$50), Amerikas Latviešu Apvienība (\$5000), Amerikas latviešu palīdzības fonds (\$50), Aperans, Dace (\$100), Apinis, John & Ināra (\$100), Apple, Daina (\$25), Auliciema, Maija Alma (100€), Baidiņš, Andrejs un Dzintra (\$25), Balodis, Vilnis un Lidija (\$50), Batarags, Anita (\$50), Berkholtz, Nicholas (\$25), Bērziņš, Valdis (300€), Blaumanis, Dace (\$100), Bloka, Daina (50€), Bluķis, Uldis (\$100), Bokums, Jolanta (\$50), Bolšteins, Vilma (\$100), Brazīlijas latvieši (100€), Bundža, Jānis (\$200), Cālītis, Sarma Kristīna (100€), Carlson, Livija (Peleece), (\$15), Dāboliņa, Astra Audra (20€), Dauksta, Vanda Maria (1000€), Deitrick, Māra Kreišman (\$100), Ebdene, Aija (150€), Elferts, Pēteris Kārlis (100€), Erdmanis, Uldis & Inese (\$50), Galenieks, Modris un Valija (\$5000), Grāmatiņš, Jānis (\$250), Grīnberga, Dzintra Zeltīte (25€), Grūbe, Gunārs & Gunta (\$100), Hinkle, Maija (5000€, \$200), I. Strautmanis Trust fonds Kanādā (3226€), Jansone, Inese (20€), Jansons, Andrejs (\$25), Jones, Ileana Z. (\$100), Kākulis (100€), Kelley, Biruta (\$200), Ķirsis, Valdis (200€), Kronītis, Astra (32€), Kronītis-Sipols, Uldis & Sandra (\$2000), Krūmiņi, Ēriks un Ināra (\$100), Liepiņa, Sarma (\$100), Ieviņa, Maruta (\$100), Mičule, Nora (\$100), Mičuls, Ivars & Laura (\$100), Milvoku Latviešu ev. lut. Sv. Trīsvienības draudze (\$500), Muižniece, Lalita (300€), Osis, Laimonis (\$50), Pakalns, Gunta (\$100),

Petersons, Ilze (\$500), Pinnis, Andris (\$20), Plūme, Aleksandrs (570€), Portlandes dāmu komiteja (\$200), Putenis, Kristina & Mārtiņš (\$1000), Reinbergs, Ritvars un Maira (\$20), Reine, Ināra (\$50), Robežniece, Gunta (50€), Sargent, Inta (\$50), Sedlak, John & Aija (\$50), Sēja, Rita G. (\$50), Selga, Māris (50€), Shmalcs, Deborah J. (\$100), Sietlas ev. lut. dr. dāmu komiteja (\$1000), Sietlas rokdarbnieces (\$500), Sikсна, Arnis (\$40), Sīmanis, Gundars (\$20), Sinka, Ivars (\$40), Sirdžana, Evija (13€), Šlesere, Maija (\$100), Staks, Sigrida (\$50), Sūna, Herta (\$100), Taimiņa, Daina (\$25), Treimane, Zane (\$100), Tūters, Kaspars (\$50), Ūdris, Andris & Daina (\$50), Vīksniņa, Māra (\$100), Zaļkalne, Lilita (50€), Zariņš, Bertrams (\$100), Zariņš, Uldis (50€), Zegel, Velta (\$20), Zeps, Māra (\$50), Ziediņš, Gunārs un Māra (\$50), Zommeri, Jānis & Biruta (\$50).

